

Verkennd onderzoek beleving eetomgeving

Conceptbevindingen

16 december 2015

KWINK
GROEP

Inhoud sheets

1. Doel van de bijeenkomst
2. Onderzoeksvragen
3. Verdeling van geïnterviewde scholen
4. Beelden op basis van telefonische interviews
 - Belang en verantwoordelijkheid
 - Bevorderende en belemmerende factoren
5. Bepalende karakteristieken
6. Voorstel inhoudsopgave conceptrapport
7. Vervolgafspraken

Doel van de bijeenkomst

- Bevindingen presenteren op basis van telefonische interviews
- Mondelinge reactie verkrijgen
 - Wat ontbreekt er nog?
 - Vragen? Aanvullingen?
- Volgende stap: oplevering rapport

Onderzoeksvragen

- Wat is de attitude van scholen ten aanzien van gezond aanbod in de schoolkantine? Vinden ze het belangrijk? Vinden ze het tot hun verantwoordelijkheid behoren?
- Wat zijn volgens scholen bevorderende factoren in de fysieke en sociale omgeving voor het aanbieden van gezond eten in de schoolkantine?
- Wat zijn volgens scholen belemmerende factoren in de fysieke en sociale omgeving voor het aanbieden van gezond eten in de schoolkantine?

Verdeling van geïnterviewde scholen

Totaal

- 85 scholen benaderd, waarvan 38 geïnterviewd

Niveau

- 26 VO en 12 MBO
- 8 VMBO , 14 HAVO en 4 VWO

Gezonde Schoolkantine

- 17 status 4 en 21 status 5

Ligging

- 17 stedelijk en 21 landelijk

Beelden op basis van telefonische interviews

Weinig scholen herkennen zich in beelden die het Voedingscentrum voorafgaand aan onderzoek had

- Het maakt niet uit wat we aanbieden in de kantine omdat ouders ongezond eten meegeven

Eens: 4 Oneens/N.v.t./nuance: 30

- Het maakt niet uit wat we aanbieden in de kantine omdat leerlingen buiten de school ongezond eten blijven kopen.

Eens: 8 Oneens/N.v.t./nuance: 25

- We bieden juist ook ongezond eten aan in de schoolkantine om ervoor te zorgen dat leerlingen binnen de school blijven.

Eens: 11 Oneens/N.v.t./nuance: 21

In antwoord op open vragen geven scholen een genuanceerder beeld

- Het overgrote deel oordeelt minder sceptisch of zelfs positief ten aanzien van het aanbieden van gezond eten in de schoolkantine.
- Vooraf geformuleerde factoren (zoals de vertaling van beelden in beleid en de afstemming van het aanbod met de directie) blijken minder relevant.
- Scholen noemen uit zichzelf karakteristieken van de school die bepalend zijn voor de beelden die ze hebben (zie sheet 22).
- Scholen geven aan dat ze het belangrijk vinden dat het Voedingscentrum in haar adviezen rekening houdt met de karakteristieken van de school.
- Tijdens de interviews liepen beelden over belang en verantwoordelijkheid vaak over in beelden over bevorderende en belemmerende factoren.

**Wat is de attitude van scholen ten aanzien van een
gezonde schoolkantine? Vinden ze het belangrijk?
Vinden ze het tot hun verantwoordelijkheid
behoren?**

Alle scholen vinden de aanwezigheid van gezond aanbod in de kantine belangrijk

- Scholen vinden de aanwezigheid van gezond aanbod in de kantine belangrijk omdat (op volgorde van belang gerangschikt):
 - Het onderdeel is van de voorbeeldfunctie van de school
 - Het onderdeel is van de pedagogische opdracht
 - Het van belang is in de strijd tegen overgewicht

Desondanks geven meerdere scholen aan dat ze niet naar 100% gezond aanbod streven

Daarvoor worden door scholen verschillende redenen genoemd:

- Een klein aandeel ongezond producten, voorkomt dat leerlingen grote verpakkingen van ongezonde producten in de omgeving van de school kopen.
- Een klein aandeel ongezonde producten houdt de leerlingen op het terrein en voorkomt dat ze overlast in de omgeving van de school veroorzaken.
- Louter gezond eten aanbieden is commercieel gezien niet aantrekkelijk.
- Het is niet erg als leerlingen ook af en toe iets ongezonds eten, zolang er een balans is tussen gezond en ongezond eten.

Alle scholen voelen een gedeelde verantwoordelijkheid met ouders ten aanzien van gezond eetgedrag

- Scholen geven verschillende invulling aan de term verantwoordelijkheid :
 - Sommige scholen vinden dat zij voldoende verantwoordelijkheid nemen door voldoende gezonde alternatieven aan te bieden.
 - Enkele scholen vinden dat ze ongezonde producten moeten weren en gezonde producten aantrekkelijk moeten presenteren en prijzen.
- Over de verantwoordelijkheid van ouders bestaan de volgende beelden:
 - Ze moeten kinderen genoeg en gezonde lunch meegeven, daar heeft de school geen invloed op.
 - Ze moeten kinderen zo opvoeden dat zij gezonde producten kopen.
 - Ze hebben slechts tot op zekere hoogte invloed op kinderen. Zij hebben namelijk geen zicht op hetgeen de leerlingen op school eten/kopen.

Wat zijn volgens scholen bevorderende factoren in de fysieke en sociale omgeving voor het aanbieden van gezond eten in de schoolkantine?

Meerdere scholen geloven en ervaren dat ze via het aanbod het eetgedrag kunnen beïnvloeden

- Ze geloven dat het eetgedrag van kinderen kan worden beïnvloed, met name als producten op aantrekkelijke wijze worden gepresenteerd.
 - Dit beeld bestaat voornamelijk in geval van een (gedeeltelijk) verbod op het verlaten van het schoolplein of afwezigheid van aanbod in de omgeving. Leerlingen hebben in dergelijke situaties geen alternatief.
- Ze ervaren dat het eetgedrag van kinderen kan worden beïnvloed. ‘De nieuwe fruitmand is snel leeg’, maar benadrukken ook dat verandering van gedrag tijd nodig heeft.
 - Sommige scholen benadrukken positieve ervaring in combinatie met bijvoorbeeld: 1) voorlichting via vakken; 2) beleid gericht op gezond bewegen; 3) betrokkenheid van leerlingen en ouders bij samenstelling aanbod en bereiding lunch; 4) samenwerking met omgeving.

Voor sommige scholen is het aanbieden van gezonde producten een principe kwestie

- Sommige scholen nemen expliciet afstand van de strategie om ongezond eten in kleine verpakkingen aan te bieden om te voorkomen dat leerlingen naar aanbieders in de omgeving gaan.
 - Ze denken dat een dergelijke strategie ongezond eetgedrag verergert en houden vast aan eigen visie. De school moet een consistente boodschap uitdragen en niet meegaan in het gedrag van de omgeving.
- Sommige scholen vinden gezond aanbod van belang, omdat het past bij de zorg die zij voor hun leerling voelen
 - Ze benadrukken dat gezond aanbod goed is voor de leerling. Enkele noemen expliciet dat ze ongezonde producten met veel suikers niet aanbieden, omdat deze het gedrag van leerlingen negatief beïnvloeden.

Scholen noemen daarnaast andere redenen voor hun streven naar zo veel mogelijk gezond aanbod

- Veel scholen vinden het belangrijk om de richtlijnen van het Voedingscentrum te volgen
 - Circa de helft van de scholen (status 4 én 5) geeft expliciet aan dat de richtlijnen het aanbod in hun kantine bepalen.
- Scholen willen aansluiten bij de wensen van ouders
 - Meerdere scholen merken (via ouderraad) dat ouders gezond aanbod van belang vinden.
 - Meerdere scholen vinden het belangrijk dat ze het label 'GSK' kunnen dragen, omdat het label nieuwe leerlingen (via ouders) aantrekt.
 - Als ze merken dat ouders het niet belangrijk vinden, dan zien ze het juist als hun plicht om extra aandacht voor gezond eten te hebben.

Wat zijn volgens scholen belemmerende factoren in de fysieke en sociale omgeving voor het aanbieden van gezond eten in de schoolkantine?

Veel scholen bieden ongezond aanbod aan omdat ze daarmee gezond aanbod kunnen financieren

- Meerdere scholen geven aan leerlingen alleen te kunnen sturen in gedrag als gezonde producten goedkoper zijn dan ongezonde varianten. Om gezonde producten goedkoop aan te kunnen bieden, wordt geld verdiend met de verkoop van ongezonde producten.
- Meerdere scholen met kantines in eigen beheer geven aan ook ongezond aanbod te blijven aanbieden omdat de kantine anders verlies maakt. 'Gezond is niet commercieel'.
- Scholen die afhankelijk zijn van cateraars geven aan dat ze bij het maken van afspraken merken dat cateraars 1) welwillend staan tegenover gezond aanbod; 2) goedkoper gezond eten kunnen aanbieden dan de school zelf. Enkele scholen geven aan dat ze bij het maken van afspraken merken dat cateraars commercieel belang hebben bij ongezond aanbod.

Veel scholen behouden ongezond aanbod, vanuit overtuiging over invloed op eetgedrag

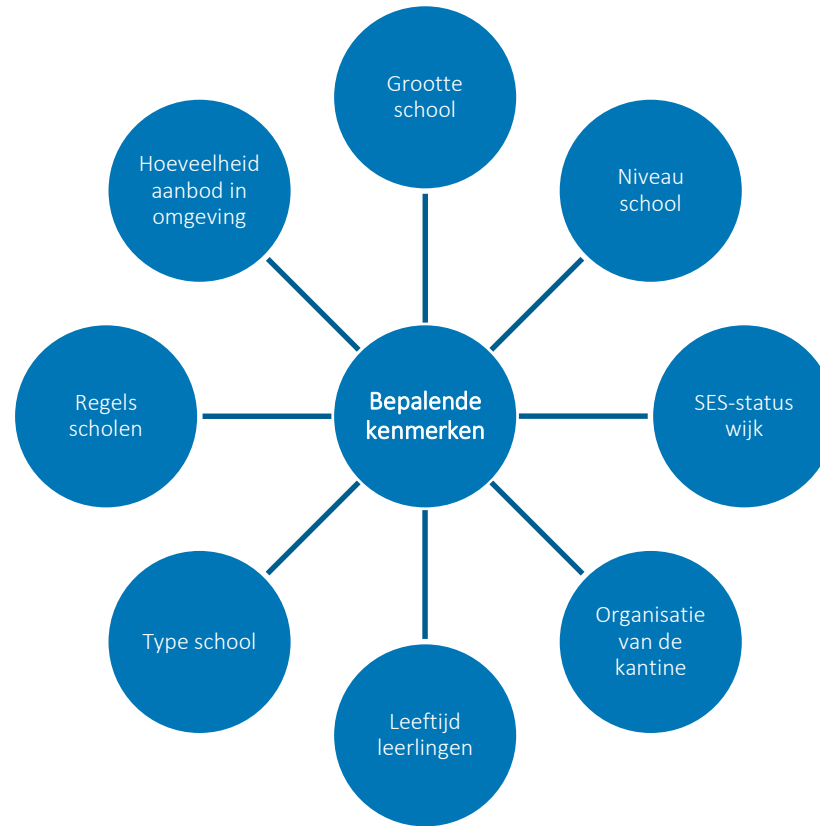
- Meerdere scholen ervaren dat gezonde aanbod beperkt wordt afgenomen.
 - ‘Het fruit blijft over’; ‘bij 100% gezond aanbod, bleven leerlingen weg’; ‘leerlingen kiezen voor het ongezondste alternatief dat aanwezig is.’
 - Leerlingen stimuleren elkaar in slecht eten. Gezond eten is niet populair.
- Meerdere scholen geloven dat ze door het aanbieden van *minder* ongezonde producten invloed kunnen uitoefenen op het eetgedrag.
 - Door kleinere verpakkingen van ongezonde producten te verkopen dan aanbieders in de omgeving hopen ze eetgedrag positief te beïnvloeden.
 - Bijkomend voordeel is dat leerlingen vaker op het terrein blijven, zodat ze geen problemen veroorzaken in de omgeving.
 - Andere scholen geloven dat leerlingen altijd naar de supermarkt blijven gaan: ‘het is een uitje; je kunt past sturen op gedrag als supermarkt sluit’

Scholen die ongezond eten blijven aanbieden noemen nog andere redenen

- De versafdeling van de kantine sluit op een bepaald tijdstip en ze vinden dat ze kinderen ook daarna nog iets moeten kunnen aanbieden.
 - Om die reden behouden scholen de automaten, waar doorgaans ongezondere producten in verkocht worden.
- Ze vinden dat het niet erg is om af en toe ongezond te eten.
 - Sommige scholen benadrukken dat het bij kind-zijn hoor dat kinderen ongezonde producten eten. 'Dat deed ik zelf vroeger ook'.
- Ze geloven dat als kinderen belang hechten aan gezonde producten (bv. fruit), ze deze producten wel van hun ouders meekrijgen. 'Als ze er thuis niet om vragen, dan gaan ze het op school niet ineens eten'.

Bepalende karakteristieken

De beelden van scholen variëren als gevolg van verschillende karakteristieken van een school

Door de oogharen heen...

- Het is ons opgevallen dat beelden variëren afhankelijk van de hiervoor genoemde karakteristieken van een school.
- Daarnaast kan onderscheid gemaakt worden in de houding van de school met betrekking tot het onderwerp. Er zijn grofweg drie type scholen:
 - Scholen die graag de richtlijnen van het Voedingscentrum volgen.
 - Scholen die gezond aanbod een principe kwestie vinden.
 - Scholen die pragmatische afweging maken met betrekking tot het thema.
- Gegeven voorgaande observaties adviseren wij aan om de voorlichting van scholen af te stemmen op het profiel van de school.

Voorstel inhoudsopgave rapport

- Inleiding
- Belang en verantwoordelijkheid
- Bevorderende en belemmerende factoren
- Bepalende karakteristieken van scholen
- Afsluitend hoofdstuk

Vervolgafspraken

- Eventuele aanvullingen op conceptbevindingen
- Deadline rapportage